

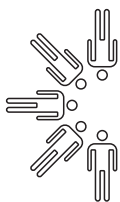
Colecție coordonată de
Silviu Dragomir

Ghid de lectură la Cartea Roșie de C.G. Jung

Sanford L. Drob

Cuvânt-înainte de
Stanton Marlan

Traducere din limba engleză de
Manuela Sofia Nicolae și Victor Popescu

**MISTERELE
INCONȘTIENȚULUI
COLECTIV**

TREI

Editori

Silviu Dragomir
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu

Design copertă

Tudor-Gabriel Motroc

Foto copertă

From THE RED BOOK by C.G. Jung
Copyright © 2009 by the Foundation of the Works of C.G. Jung Translation
2009 by Mark Kyburz, John Peck and Sonu Shamdasani.

Director producție

Cristian Claudiu Coban

DTP

Mihaela Gavriloiu

Corectură

Dana Anghelescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DROB, SANFORD L.

Ghid de lectură la Cartea Roșie de C. G. Jung / Sanford L. Drob ;
cuv.-înainte de Stanton Marlan ; trad. din lb. engleză de Manuela Sofia
Nicolae și Victor Popescu. - București : Editura Trei, 2026

Conține bibliografie
ISBN 978-606-40-3050-4

I. Marlan, Stanton (pref.)
II. Nicolae, Manuela Sofia (trad.)
III. Popescu, Victor (trad.)

159.9

Titlul original: Reading the Red Book. An Interpretative Guide to
C.G. Jung's Liber Novus

Autor: Sanford L. Drob

Cuvânt-înainte de Stanton Marlan

Copyright © 2012 Spring Journal, Inc.

All Rights Reserved.

Authorised translation from the English language edition published by
Routledge, a member of the Taylor & Francis Group.

Copyright © Editura Trei, 2026
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20
E-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN 978-606-40-3050-4

Cuprins

<i>Mulțumiri</i>	7
<i>Cuvânt-înainte de Stanton Marlan</i>	11
<i>Introducere</i>	21
<i>Notă despre referințe</i>	29
Capitolul 1. Prologul lui Jung: inspirație și cunoaștere <i>din „Profunzimi“</i>	33
Capitolul 2. În căutarea sufletului	55
Capitolul 3. Despre zei, eroi și profeți	96
Capitolul 4. Întâlniri ce făuresc sufletul	137
Capitolul 5. Vindecarea lui Izdubar	180
Capitolul 6. Coborârea în iad	210
Capitolul 7. Biblioteca, bucătăria și casa de nebuni	221
Capitolul 8. Magie, simboluri și critica rațiunii	267
Capitolul 9. Reflecții filosofice și teologice	297
Capitolul 10. Eul, Sinele, profetul, sufletul și <i>Dumnezeu</i>	323
Capitolul 11. Cele șapte învățături către morți	355
Capitolul 12. Întâlniri finale, reflecții finale	398
Capitolul 13. Cartea Roșie și psihologia contemporană	412
<i>Index</i>	431

Mulțumiri

Aș dori să îndrept mulțumirile mele către W.W. Norton & Company, pentru permisiunea lor generoasă de a folosi o multitudine de citate din *Cartea Roșie* a lui C.G. Jung, editată de Sonu Shamdasani. Aș dori, de asemenea, să mulțumesc editurii W.W. Norton pentru permisiunea de a utiliza pentru coperta acestei cărți pictura lui Jung, care apare la p. 119 în *Cartea Roșie*. Îi sunt foarte recunoscător lui Sonu Shamdasani, pentru opera sa minunată ca editor al *Cărții Roșii*. Munca sa meticuloasă și cuprinzătoare de editare și adnotările sale sunt de un extraordinar ajutor pentru toți cititorii acestei lucrări dificile, dar aducătoare de mari satisfacții. În plus, eforturile deosebite întreprinse de traducătorii în engleză ai *Cărții Roșii*, Mark Kyburz, John Peck și Sonu Shamdasani, nu au fost doar hotărâtoare pentru propria mea carte, dar ar trebui salutate și pentru că au făcut opera lui Jung accesibilă unui public larg.

Îi mulțumesc din inimă lui Stanton Marlan, care a revizuit cu atenție întregul manuscris și care, printr-o serie de lungi și revelatoare conversații, m-a ajutat să aduc mari îmbunătățiri și să clarific ideile exprimate în această carte.

Prelegerile instructive ale lui Murray Stein pe marginea *Cărții Roșii*, ținute de el online și înregistrate video pentru

Asheville Jung Center în ianuarie și mai 2010, s-au dovedit a fi un stimul important pentru propria mea gândire.

Aș dori să le mulțumesc lui Pat Berry, Paul Bishop, John Hill și Robert Romanyshyn pentru comentariile și sugestiile lor valoroase aduse versiunilor timpurii ale acestei cărți. Doresc, de asemenea, să-mi îndrept mulțumirile către Northern Graphic Design and Publishing pentru designul copertii și pentru pregătirea manuscrisului în vederea publicării.

De asemenea, îi sunt recunoscător Amarillei Sanders pentru revizuirea întregului manuscris și pentru ajutorul dat verificării citatelor din operele lui Jung.

Îi sunt profund îndatorat editoarei mele, Nancy Cater, pentru încrederea pe care a arătat-o hotărârii mele de a mă implica în acest proiect și de a-l duce până la capăt și pentru ajutorul pe care mi l-a acordat în fiecare etapă a producerii sale. De asemenea, doresc să-i mulțumesc lui Aryeh Maidenbaum, pentru că m-a încurajat să-mi prezint abordarea tematică a *Cărții Roșii* la întâlnirile „Jung on the Hudson” și, de asemenea, studenților și personalului facultății implicați în programul de psihologie clinică al Fielding Graduate University. Ei au considerat că Jung și a sa *Carte Roșie* sunt subiecte suficient de interesante pentru clinicienii în devenire, astfel încât să participe, nu numai fizic, la diversele mele seminarii și prelegeri pe această temă. De fapt, această lucrare s-a născut din seria mea de seminarii despre *Cartea Roșie* pe care le-am susținut în fața studenților de la Fielding Graduate University în perioada 2010-2011 și la întâlnirile „Jung on the Hudson” ale New York Center for Jungian Studies, în iulie 2010.

Cartea Roșie este o operă imensă, complexă, ce necesită lecturi multiple și reflecții îndelungate pentru a putea măcar să începi să-i înțelegi conținutul intelectual, spiritual, estetic și personal. Cine se încumetă să o facă și să prezinte un

comentariu complet despre esența sa în doi ani și jumătate de la publicarea ei riscă să emită judecăți premature și interpretări eronate, pe care revizuirea repetată și reconsiderarea propriei gândiri de-a lungul unei perioade mai îndelungate le-ar putea elimina. În acest context, fraza obișnuită: „Sunt singurul responsabil pentru erorile etc.” capătă aici un sens mai cuprinzător.

Sanford L. Drob

28 martie 2012

Cuvânt-înainte

de Stanton Marlan

Ghid de lectură la Cartea Roșie de C.G. Jung, scrisă de Sanford Drob, este un binevenit și important plus în rândul lucrărilor, tot mai multe, care au apărut după publicarea de-acum faimoasei, dar cândva secretei și misterioasei *Cărți Roșii* a lui C.G. Jung. Lucrarea dr.-ului Drob cred că este primul studiu complet al *Cărții Roșii* publicat în engleză și sosește în toiul unei atmosfere încărcate emoțional și pline de controverse. *Cartea Roșie* a fost comparată cu multe dintre operele clasice principale ale literaturii occidentale, printre care *Așa grăit-a Zarathustra* a lui Nietzsche, *Confesiunile Sfântului Augustin*, *Divina Comedie* a lui Dante, *Faustul* lui Goethe și manuscrisele ornamentate ale lui Blake, precum și cu acelea aparținând Evului Mediu târziu. Într-adevăr, sunt unii care consideră *Cartea Roșie* cel mai important document din corpusul jungian — o carte ce va revoluționa înțelegerea pe care o avem asupra lui Jung și asupra operei sale. Pe de altă parte, alții susțin că nu ar fi trebuit publicată vreodată și îi deplâng apariția, considerând-o un jurnal intim care nu adaugă prea mult la ceea ce este deja cunoscut despre ideile lui Jung. Între ei s-au iscat dispute aprinse. Iar alții au căutat o cale de mijloc. Murray Stein, de exemplu, a comentat: „Poți înclina spre

fiecare dintre aceste laturi [ale controverselor] și cazii imediat în extreme... Nu este ușor să găsești proporția corectă sau să găsești un mod de a vorbi despre această operă bizară astfel încât să o susții, fără însă a o supraevalua sau subevalua”.¹

Reflecțiile lui Sanford Drob evită ambele extreme. În timp ce el apreciază profund *Cartea Roșie*, este capabil, totodată, să o privească în mod critic, obținând astfel această insesizabilă „susținere” și echilibrare a perspectivelor. Analizând *Cartea Roșie* în termenii întrebărilor și problemelor sale subiacente, *Ghidul de lectură la Cartea Roșie* reprezintă atât o introducere în temele principale ale *Cărții Roșii*, un ghid ce îi facilitează cititorului obținerea propriei interpretări, cât și, mai mult, întâlnirea sa personală cu această operă importantă.

Probabil că nu surprinde faptul că în jurul *Cărții Roșii*, o scriere ce abundă de contraste și opoziții dramatice, se grupează diferențe extreme de opinie. A fost numită o „carte imposibilă”, o „carte care nu este o carte”, din cauza naturii sale extrem de personale și a contradicțiilor sale interne.² Pe de altă parte, James Hillman și-a imaginat într-un mod optimist aceste „contradicții”, ca pe niște „contrarii necesare unul altuia” și cartea ca pe un text poetic care „deschide sufletul în fața vieții” în epoca noastră de raționalism științific, un exemplu important a „ceea ce va să vină”.³

O dificultate pentru cititorii *Cărții Roșii* o reprezintă provocarea adusă de ea intelectului și imaginației noastre moderne. Ceea ce Jung, pe cale de a intra în perioada sa alchimică,

¹ Murray Stein, comunicare personală, decembrie 2011.

² Wolfgang Giegerich, „*Liber Novus*, That is, The New Bible: A First Analysis of C.G. Jung's *Red Book*”, *Spring: A Journal of Archetype and Culture* 83 (primăvara 2010): 361-411, p. 362.

³ James Hillman, C.G. Jung's *Red Book* Symposium, Library of Congress, 6-19-10.

numea „topirea într-un tot a sensului și a nonsensului”⁴ este aproape imposibil de înțeles din interiorul categoriilor noastre considerate ca de la sine înțelese. Chiar și încercarea continuă a lui Jung de a-și descrie propria experiență cu aspectele aparent contradictorii ale psihicului, utilizând expresii precum *complexio oppositorum* și *mysterium coniunctionis*, poate deveni prea ușor asimilată și intelectualizată, aceste expresii transformându-se astfel în clișee benigne ale întunecimii, complexității și profunzimii necunoscutului numinos pe care Jung l-a numit inconștient. Ceea ce pare important atunci când citești *Cartea Roșie* este o înțelegere a viziunii sale radicale, o viziune care trimite dincolo de orice sens convențional al semnificației. În *Cartea Roșie*, Jung încearcă să exprime acest radicalism folosind neologismul *Übersinn*, ce a fost tradus ca „suprasens”. Dificultatea de a înțelege intenția lui Jung este remarcată de Wolfgang Giegerich care subliniază că *Übersinn* implică un sens aflat „deasupra”, „dincolo” și „în plus față de sens”, chiar „contrasens”.⁵ El afirmă că este „scandalos”⁶ ceea ce are Jung în minte în *Cartea Roșie*. Din perspectiva lui Hillman, viziunea lui Jung îi zgâlțâie chiar și pe cei mai cunoscători cititori. Șochează și „ne împinge la limitele minții și ale limbajului”, iar noi suntem „trăiți de puteri pe care pretindem că le înțelegem”.⁷

Într-o analiză a *Cărții Roșii* intitulată „Fantastic Voyage” („Călătorie fantastică”), John Tarrant compară cartea lui Jung cu „ultimele sutre budiste, în care suntem confrunțați cu zeițăți cu o mie de brațe și cu paradoxuri și afirmații imposibile, care te fac oricum să te simți schimbat în urma contactului

⁴ Giegerich, p. 384.

⁵ *Ibid.*, pp. 383-384.

⁶ *Ibid.*, p. 383.

⁷ Hillman, *Red Book Symposium*.

cu ele”.⁸ Nu este neobișnuit să te simți cumva schimbat după citirea Cărții Roșii. Ne-am putea imagina o astfel de schimbare ca rezultat al unei întâlniri cu numinosul, ca o trăsătură a fricii și a venerației în fața unui *tremendum* greu de definit sau de înțeles? Într-un astfel de caz, a înțelege nu înseamnă numai a sta deasupra, „suprasens”, ci și a sta „dedesubt”, ceea ce necesită o coborâre și o decentrare, o „trecere dedesubt”, rezultând într-o înfrângere și o relativizare a eului.

O astfel de întâlnire și de experiență cu inconștientul era să-l coste pe Jung propria sănătate mentală, dar forța sa psihică și caracterul său i-au permis să-și folosească experiența pentru a propune o nouă viziune asupra psihologiei și teologiei. În vremea sa, Jung nu a fost singurul care a reacționat la ideea că viziunii noastre asupra sufletului îi lipsește ceva: iraționalul furibund aflat sub pojghița culturii europene.⁹ Aidoma lui Jung, mulți artiști, scriitori, poeți și pictori creativi au trăit experiența unor căi de acces către această profunzime neconștientizată. Tarrant a remarcat: „Jung, la fel ca alte figuri proeminente (precum Kandinsky), a avut vise teribile în care distrugerea se abătea asupra pământului. Știm acum că Europa se îndrepta spre un secol al conflagrațiilor”.¹⁰ Drept răspuns, gânditorii creativi abandonau căile tradiționale de înțelegere și căutau o semnificație mai profundă a vieții:

Rilke scria sonete dedicate lui Orfeu — mai mult sau mai puțin ca un rezultat al dicteului automat, Yeats studia scrisul automat, iar Eliot încerca să-și educe procesele

⁸ John Tarrant, „Fantastic Voyage: *The Red Book* by C.G. Jung”, extras din *Shambhala Sun*, mai 2010, http://www.shambhalasun.com/index.php?option=com_content&task=view&id=3525&Itemid=0.

⁹ *Ibid.*

¹⁰ *Ibid.*

creative inconștiente imersându-se în marea literatură. Picasso experimenta cubismul. Mișcarea Dada a fost, pentru un timp, strâns legată de jungieni. Era importantă ideea că trebuia să apară ceva din profunzimi.¹¹

Cartea Roșie a fost în cele din urmă reacția lui Jung la impulsurile creatoare ale imaginației sale, drept răspuns la crizele personale și colective. El nota în *Cartea Roșie*:

Am învățat că, în afară de duhul acestei vremi, mai lucrează și altul, anume acela care stăpânește adâncul a tot ceea ce există acum. Duhul acestei vremi ar vrea să audă vorbindu-se despre folos și valoare. Și eu gândeam așa, iar omenescul din mine continuă să gândească astfel. Dar celălalt duh mă silește totuși să vorbesc, dincolo de îndreptățire, de folos și de sens... Duhul adâncului mi-a luat rațiunea și toate cunoștințele și le-a pus în slujba inexplicabilului și a contrasensului. (CR, p. 229 b)¹²

„Inexplicabilul și contrasensul“ despre care Jung vorbește aici l-au însoțit toată viața și au rămas prezente în opera sa, de la *Cartea Roșie* până la *Mysterium Coniunctionis*. De la începuturile sale aflate în mugure și până la forma sa matură, opera lui Jung construiește o viziune a unității contrariilor, a totalității și a Sinelui, aproape de netolerat de către Eu.

Analistul jungian britanic Niel Micklem a remarcat că există încă o tendință, în lectura lui Jung, aceea de a trece peste șocul și radicalismul viziunii sale.¹³ Micklem subliniază

¹¹ Ibid.

¹² C.G. Jung, *Cartea Roșie*, trad. de V. Nișcov și S. Reghintovschi, București: Editura Trei, 2011.

¹³ Niel Micklem, „I Am Not Myself: A Paradox“, în *Jung's Concept of the Self: Its Relevance Today*, lucrări de la conferința publică organizată în mai

importanța paradoxului în detrimentul unității și observă că paradoxul este de obicei estompat pe măsură ce atenția noastră se îndreaptă spre ideea mai atrăgătoare a viziunii unității contrariilor. Micklem arată spre imaginea hermafroditului din ultima ediție a lui *Rosarium Philosophorum*, din lucrarea lui Jung „Psihologia transferului”, și observă că majoritatea oamenilor îl văd ca pe un simbol al unei totalități integrate, fără a-și permite să-i perceapă caracterul grotesc și monstruos. Edinger dă un alt exemplu al monstruosului în imaginea „Extracției lui Mercurius și a încoronării Mariei” din *Pandora* lui Reusner (1582) și o tratează cu umor în contextul *Weltanschauung*-ului creștin, comparând-o cu „un ou de cuc depus în cuibul unei alte păsări” și din care „va ecloza ceva neașteptat”.¹⁴ Filosoful francez Jacques Derrida a asociat, de asemenea, monstruosul cu viitorul. Drob citează ideea lui Derrida că „viitorul este necesarmente monstruos: figura viitorului, adică aceea care poate fi doar surprinzătoare, aceea pentru care nu suntem pregătiți, înțelegeți, este vestită de specii de monștri. Un viitor care nu va fi monstruos nu va fi viitor”.¹⁵ După mine, *Cartea Roșie* este tocmai o astfel de „monstruozitate” și, precum oul de cuc al lui Edinger, a fost depusă în duhul vremurilor noastre și aduce după sine multe surprize.

Descoperirile sale l-au împins pe Jung să imagineze o psihologie dincolo de viziunea lui Freud. El s-a străduit să vorbească despre duhul adâncurilor într-un mod care a mers și el dincolo de traducerea psihicului viu în ceea ce a simțit că îi era un pat procustian al unui *Weltanschauung* „științific”. În *Cartea Roșie*, Jung a fost condus de experimentele sale în

1990 de Comisia de Masterat Jungian din cadrul Asociației Britanice a Psihoterapeuților (BAP).

¹⁴ Edward F. Edinger, *The Mysterium Lectures: A Journey through C.G. Jung's Mysterium Coniunctionis*, Toronto: Inner City Books, 1995, p. 135.

¹⁵ Nota 178, capitolul 7 al acestui volum.

viitorul unei psihologii ce revizuieste și transformă modul nostru de a înțelege „inconștientul”, iar experiențele sale prezentate în *Cartea Roșie* se află la baza propriei sale înțelegeri asupra sufletului și continuă să o transforme pe a noastră. Dintre toate operele lui Jung, *Cartea Roșie* este, probabil, cea mai enigmatică și mai dificilă. Este cea mai susceptibilă la interpretări greșite și probabil că acesta este unul dintre motivele pentru care cei care îi deplâng publicarea se tem că ar putea păta reputația lui Jung. În timp ce bănuiesc că vor fi unii care vor folosi acest text pentru a-l defăima pe Jung, știu că sunt alții care sunt inspirați de el, iar *Cartea Roșie* este, în mod evident, după mintea mea, un document important pentru cei care studiază opera lui Jung. Eu mă număr printre aceia pentru care publicarea și traducerea *Cărții Roșii* este un dar și sunt recunoscător pentru neobosita trudă, pentru sacrificiul și bogatele cunoștințe ale lui Sonu Shamdasani și ale erudiților săi colegi Mark Kyburz, John Peck și nu numai, care au contribuit la aducerea acestei lucrări în domeniul public — cu o grijă și cu o frumusețe aparte.

Cu toate acestea, pentru aceia dintre noi care doresc ca perspectiva lui Jung să aibă parte de o interpretare corectă, o cercetare adecvată a textului jungian înseamnă acum să ne aplecăm asupra lucrării lui Jung cu maximă integritate, fără a idealiza orbește și fără a reacționa dintr-o prejudecată ignorantă. Shamdasani menționează: „Din punct de vedere critic, *Liber Novus* nu necesită o interpretare suplimentară, deoarece conține propria sa interpretare”.¹⁶ Într-un anumit sens, este adevărat că Jung, în „experimentul său hermeneutic”¹⁷, ne oferă în mod continuu propriile sale interpretări pe parcursul textului. Cred că trebuie să apreciem și să acordăm respectul

¹⁶ Sonu Shamdasani, „Introducere” la *Cartea Roșie*, ed. cit., p. 203.

¹⁷ *Ibid.*, p. 203.

cuvénit propriilor reflecții ale lui Jung. Totuși, se întâmplă ca judecățile personale ale fiecăruia să se lovească de limitări importante în ceea ce privește semnificația propriei opere. Probabil că asta sugerează Shamdasani când spune, în ultima propoziție a Introducerii sale: „Așadar, această introducere nu se încheie cu o concluzie, ci cu promisiunea unui nou început”.¹⁸ Cu toate acestea, ar trebui subliniat că reflecțiile personale ale lui Jung au fost incluse acum domeniului public și vor exista interpretări și va fi nevoie să fie făcute. M-aș aventura să spun că o carte atât de complexă și de multidimensională precum *Cartea Roșie* necesită interpretări continue și multiple și probabil că va avea parte de multe în anii care vor urma. Nu putem decât să sperăm că aceste interpretări vor avea integritate și că vor emula grija ce i-a fost deja acordată textului prin forma pe care a primit-o de la cei implicați în publicarea sa.

Ghidul lui Sanford Drob pentru citirea *Cărții Roșii* este un astfel de text. El este psiholog acreditat, filosof și un respectat interpret al Kabbalei. El cunoaște bine opera lui Jung, iar anterior acestui ghid a publicat o carte foarte apreciată, *Kabbalistic Visions: C.G. Jung and Jewish Mysticism* (Viziuni cabalistice: C.G. Jung și misticismul iudaic) și multe articole științifice despre Jung și ideile arhetipale. Drob examinează *Cartea Roșie* a lui Jung într-un cadru narativ, tematic și conceptual. Examinând textul lui Jung din perspectiva mai multor niveluri, el este deopotrivă apreciativ și critic. Lucrarea sa anterioară, ca și publicarea lucrării de față, *Ghid de lectură la Cartea Roșie de C.G. Jung*, îi conferă lui Drob poziția de voce importantă și unică în vasta cultură jungiană.

*

¹⁸ Ibid., p. 221.

Drob înțelege *Cartea Roșie* metaforic, ca pe un vis arhetipal, o viziune a ceva ce depășește semnificația sa pentru un singur individ, și ca pe un vis pentru psihologia viitoare. Privind-o ca pe un vis, Drob se întreabă ce anume compensează *Cartea Roșie* din psihologia contemporană și arată cum psihologia a căzut pradă unei viziuni scientizate și medicalizate asupra demersului psihoterapeutic. Din punctul de vedere al lui Drob, *Cartea Roșie* ne ajută să deschidem ochii la profunzimile sufletului și ne arată că psihologia poate (și, din perspectiva mea, trebuie) să implice și o căutare a „sensului și a înțelepciunii mai degrabă decât doar a cunoașterii *per se*”.¹⁹ În viziunea lui Giegerich, *Cartea Roșie* este de o valoare redusă pentru psihologia curentă. El scrie: „Este o nouă publicație, dar pentru noi nu ar trebui să fie o *Liber Novus*. Valoarea sa este dublă; reprezintă o sursă bogată din care să extragem noi înțelesuri cu privire la formarea gândirii jungiene și la motivația mai profundă din spatele acestora și, mergând dincolo de Jung, la un episod al istoriei intelectuale, și este o mină de simbolism interesant și de speculație teozofică”.²⁰ În timp ce, pentru Drob, *Cartea Roșie* este, pe de o parte, o contribuție importantă, chiar necesară, la înțelegerea lui Jung, a istoriei intelectuale și a simbolismului, ea este, pe de altă parte, de mare valoare pentru dezvoltarea continuă a psihologiei și a analizei curente. Este cu adevărat o *Liber Novus*, o carte nouă!

Din acest motiv și din altele, apreciez în mod deosebit studiul întreprins de Sanford Drob asupra *Cărții Roșii* — laud deci implicarea sa în această sarcină uriașă și pasiunea sa, erudiția sa și refuzul său de a simplifica. El notează: „Nu

¹⁹ Drob, volumul de față, cap. 13.

²⁰ Giegerich, „*Liber Novus*, That is, *The New Bible*”, *Spring*, p. 409. Aceste diferențe de perspectivă îmi confirmă că pot exista multiple interpretări temeinice și științifice ale textelor lui Jung.

putem spera să înțelegem *Cartea Roșie* dacă nu ne suspendăm dorința de a obține idei și răspunsuri inechivoce, simple”.²¹ Drob își urmează propriile principii cu inteligență și integritate, cu inima unui căutător spiritual și cu mintea și ochiul unui om de știință. Din momentul în care am început să citesc textul lui Drob, am devenit profund implicat în expozeul său și în interpretarea făcută de el viziunii lui Jung. Am învățat mult și am fost recunoscător ca, în propria-mi încercare de a-mi aprofunda înțelegerea asupra lui Jung și a epocalei sale *Cărți Roșii*, să-l am drept companion pe Drob. Sunt convins că alții vor avea o experiență similară.

Stanton Marlan
Pittsburgh, PA
10 decembrie 2011

²¹ Drob, volumul de față, cap. 1.